

*Posudek na bakalářskou práci Radka Svobody
Zobrazení vztahu maskulinity a „postižení“ v Mladé frontě Dnes
(posudek vedoucí práce)*

Hned zkraje bych ráda vyzdvihla závažnost a inovativnost zvoleného tématu; autor se v předkládané bakalářské práci dotýká oblasti, která je českém prostředí zcela nezpracovaná, a v oblasti sociálně humanitních věd opomíjena: tj. mechanismy znevýhodňování. Přičemž ambicí práce je na problematiku nahlédnout intersekcionalní perspektivou, tedy sledovat vzájemné ovlivňování a spolupůsobení kategorií tělesné jinakosti, resp. (ne)způsobilosti a genderu (maskulinit). A přestože v konečném provedení práce autor spíše vystihuje, jak tělesná jinakost, resp. kategorie (ne)způsobilosti ovlivňuje konstelace maskulinit(y), tedy intersekcionalní ambicí naplňuje pouze jednosměrně, i tak se jedná o přínosný pohled.

Diplomand pro svou analýzu zvolil žánr mediální analýzy, a koncept reprezentace jakožto metodologický rámec. Teoretická část práce je zpracována na velmi dobré úrovni, autor ukazuje, že je s diskutovanými koncepty skutečně obeznámen. Přesto se v práci objevují jisté nepřesnosti či nedotaženosti. Konkrétně: autor v teoretické části představuje koncept reprezentace ve vztahu k aktivnímu čtenářství, a dekodování. Tyto se ovšem v interpretativní části práce nikterak neprosazují, naopak autor se v diskuzi spíše zaměřuje na identifikaci hegemoniálního kódu a tzv. Preferovaného čtení. Proto by bylo možná účelnější se i v teoretické části na toto zaměřit. Také došlo k jistému zjednodušení, když autor diskutuje moment kódování (tj. artikulaci a předávání hegemoniálního kódu) jako akt spojený jednoznačně s intencí „producenta“ zprávy. Naopak Hall, na kterého diplomand odkazuje, se vůči intencí interpretaci vymezuje. V tomto se české zdroje citované na str. 10 (Jiráček, Koepplová) liší od schématu a konceptualizací Stuarta Halla i birminghamského centra.

Při konceptualizaci „postižení“/(ne)způsobilosti autor pracuje s velkým množstvím zahraniční teoretické literatury. V tomto ohledu přesahuje obvyklé zakotvení bakalářských prací. Zde mám pouze připomínku k pojmenování konceptualizací jako „sociální model“. Toto je zaužívané (ač nepřesné a hermeneuticky nepotřebné) označení jednoho specifického modelu teoretizace, autor však pod něj zahrnuje i práce a texty, které jeho rámce přesahují a bývají běžně zasazovány do kontextu tzv. Modelu kulturního (např. Snyder a Mitchell, Linton, Davis aj.)

Co v této teoretické kapitole chybí je ale česká literatura, která vychází z kritického paradigmatu „disability studies“. Přestože v zásadě s autorovou tezí o neexistenci českých DS souhlasím, a sama ve svých publikacích odkazují hlavně k absencím v českém feministickém a genderovém diskurzu k tematizování znevýhodňování skrze ideologii mentální/tělesné normativity a způsobilosti, autor by měl prokázat znalost recentních českých publikací v oboru (např. monotematické číslo DTK k tématice tělesné jinakosti v rámci historické analýzy), je také potřeba zmínit několik diplomových prací, které vznikly právě na katedře genderových studií, a které se explicitně vztahují ke kritickému paradigmatu disability studies, namátkou jmenuji práce Petry Svatkové o vztahu genderu a tělesné jinakosti v diskurzu rehabilitace, práce Václava Štrunce tematizující české debaty o klecových lůžcích, podobně by měla být uvedena práce A. Tejkalové (2011), která se věnuje mediální reprezentaci „postižených“ sportovců ...

Konceptualizace genderu vychází v zásadě pouze z prací dvou autorů (Connell, Kimmel) a věnují se tak specificky maskulinitám; vzhledem k tomu, že se autor v analýze věnuje českému kontextu, bylo by vhodné tuto část doplnit o české práce (mimo práce M. Fafejty, kterého autor cituje), resp. práce věnující se genderovému řádu v českém specifickém kontextu. Zde by byly užitečné např. práce Ivy Šmídové a kol., Ivana Vodochodského, Libory Oates-Indruchové, ale i řada povedených bakalářských a diplomových prací, které se všímají diverzifikaci maskulinit. Pro autorovu práci by mohla být přínosná zvl. teze Šmídové, která ukazuje, že se tyto rozdílné druhy maskulinit dají prohlásit za hegemonné, či od hegemonné maskulinity odvozené.

Nicméně i přes tyto připomínky platí, že teoretické zázemí práce je zpracováno na mimořádné úrovni, je logicky strukturováno a v text má charakter samostatného teoretického argumentu.

Metodologie:

Pro vlastní rozbor si autor vybral metodu kvalitativní obsahové analýzy; tato volba odpovídá výzkumným otázkám i charakteru primárního materiálu. Poněkud arbitrární je zvolení datového vymezení analyzovaného vzorku, které se řídí pragmatikou přístupnosti a snadné dosažitelnosti pramene. Nutno však podotknout, že v průběhu počátečních příprav autor schopnost vyhledávání primárního materiálu prokázal, a toto řešení je snahou ohraničit uchopitelné množství materiálu.

K analýze:

Analýza není členěna pomocí abstraktních kategorií, ale spíše podle (popisných) témat – to je škoda, v samotné diskuzi se ukazuje, že diplomand je nadán značným analytickým potenciálem a že texty nepopisuje, ale klade jim otázky.

Autorovy interpretace se soustředí na moment rozporu a konfliktu „postižené“ maskulinity s hegemoniálním mužstvím, ke zvážení bych navrhla koncept re/maskulinizace (Šnokhous 2012, Kolářová 2009 a 2011), který by lépe zachycoval snahu o znovunabytí maskulinní pozice. Tento koncept odpovídá i autorově tezi o rehabilitaci skrze konstrukci „supercrip“ subjektivity, tedy pozice „supermrzáka“ (Eli Clare). Autor implicitně také ukazuje, že tyto re/maskulinizace vytvářejí jednoznačné hierarchie jednotlivých druhů „mužství“. Tuto tezi by bylo dobré rozvinout a doplnit.

Ilustrativní je také autorovo představení české verze narativních strategií, kterým crip komunita humorně a výsměšně přezdívá „inspirational porn“, tedy neustálé zdůrazňování „inspirace“, které „postižení“ svým hrdinným překonáváním svých hendikepů přináší „nám“ (tj. „zdravé, nepostižené“ populaci).

Celkově se autorovi podařilo na velmi dobře představit hlavní osy diskurzivního vyjednávání jak tělesné jinakosti zvýznamňované jako „postižení“ a (ne)způsobilost a maskulinity. A jestliže autor neposunuje již stávající konceptualizace dále, to koneckonců není (a nemůže být) ani cíl bakalářské práce, ve své práci přináší potřebné analýzy českého materiálu a prokazuje tak, že je schopen samostatné analýzy.

Práci navrhuji k obhajobě a to s hodnocením mezi výborně a velmi dobře, konečné hodnocení se odvine od samotné obhajoby a diskuze.

Kateřina Kolářová
Lancaster
10.9. 2012